

Hem Hoca Hem Baba: Prof. Dr. Kemal YAVUZ

Esra EGÜZ*

Ben, Prof. Dr. Kemal Yavuz ile 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydolduğumda tanıştım. Güz döneminde, dersler başlamadan bir hafta önce, babamla birlikte Edebiyat Fakültesi'ne gelmiştik. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün bulunduğu koridordan, bir yandan odaların kapılarındaki isimleri okuyarak, bir yandan da bölümde daha önce görev yapmış hocaların duvarlarda asılı fotoğraflarını inceleyerek geçiyorduk. O esnada Prof. Dr. Kemal Yavuz, koridorun başında bulunan odasından çıktı ve bizim yanımıza geldi. Benim yeni kayıt olan bir öğrenci olduğumu duyduğunda, odasına davet etti. O gün o odada babamla Somuncu Baba'dan ve Mevlana'dan bahsettiklerini hatırlıyorum. Onlar konuşurken, ben de odayı inceliyordum. Duvarlarında divan şairlerinin resimleri olan, kitaplarla dolu kocaman bir odaydı. O gün babam da ben de elimizde Mevlana şekerleri ile mutlu bir şekilde ayrıldık o odadan.

Sonra ilk ders yılı başladı. Kemal Hoca'nın birinci sınıflara dersi yoktu. Fakat ikinci sınıfta XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Tarihi ve Türk Tasavvuf Edebiyatına Giriş, üçüncü sınıfta Tasavvufî Metinler Şerhi, dördüncü sınıfta da Metin Şerhi I derslerini ondan aldım. Bütün bu derslerde hoca, dersi anlattıktan sonra, tahtaya el yazısıyla bir şiir yazar ve bu şiiri önce kurallı bir cümle haline getirir, ardından günümüz Türkçesine çevirir ve açıklardı. Sınavda sorduğu metin sorularını bizim de bu şekilde cevaplamamızı isterdi. İkinci sınıfta, hocanın seçmeli dersi olan Türk Tasavvuf Edebiyatına Giriş dersine girdiğimizde, rika yazısı ile tanıştık. Hepimiz birinci sınıfta Osmanlı Türkçesine Giriş derslerini almış, fakat bunlarda hep matbu yazıyı öğrenmiştik. Hoca, ilk derse tahtaya Tevfik Fikret'in İnanmak İhtiyacı şiirini yazarak başladı. El yazısı ve rika bize o kadar yabancıydı ki, özellikle kef ve elif harflerinin birleşimini, noktasız kaf harflerini anlayamadık. Hatta arkadaşlarımızdan biri "Hocam kaf harfinin noktasını unuttunuz" dediğinde, hoca "kızım, onun noktası kuyruğunda ya!" diye cevap vermişti.

İkinci sınıfın bahar döneminde verilen XV. Yüzyıl Türk Edebiyatı Tarihi dersini Kemal Hoca, o dönemde doktor araştırma görevlisi olan Cemal Aksu ile ortaklaşa yapardı. Bir derste Kemal Hoca Anadolu sahasını anlatırken, öbür derste Cemal Hoca Çağatay sahasını anlatırdı. Üçüncü sınıfta aldığımız Tasavvufî Metinler Şerhi ise benim en sevdiğim derslerden biriydi. Hoca bu derste tasavvufî şiir yazar şairlerden bahsetmekle kalmaz, zaman zaman velilerin hayat

* Arş. Gör. Dr., İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. /esraeguz@istanbul.edu.tr

hikâyelerini, menkıbelerini anlatır ve bunların sonunda bize hayat dersi olacak öğütler verirdi. Mevlânâ'nın *Mesnevi*'sinden hikâyeler seçer ve bu hikâyelerin serhlerini yapardı. Özellikle "Padişah ile Cariye" hikâyesinin üstünde dururdu.

Kemal Hoca, bütün bu derslerde sık sık ezberinden gazeller okur ve okurken o şiirin duygusunu bütünüyle hisseder ve hissettirirdi. Hocanın derslerde okuduğu pek çok şiir, şu an bile onun okuyuşuyla kulaklarımda. Kemal Hoca, bize de şiir ezberlememizi tavsiye ederdi. Hatta Tasavvufî Metinler Şerhi sınavlarında "ezberinizden bir gazel yazıp açıklayın" dediği veya Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Tefvizname*'sinin bentlerinden birer mısra verip "geri kalanını ezberinizden tamamlayın" şeklinde sorular sorduğu da olurdu. Metin Şerhi dersinde de on şair seçip, bunların her birinden ikişer gazel ezberlememizi isterdi. Hoca, şiir ezberlemenin eski Türk edebiyatı açısından çok önemli olduğunu düşüncesindeydi.

Ben hocadan bu dersleri alıp 2006 yılında lisanstan mezun oldum. Fakat üniversiteye yeni kayıt olduğumda babamla birlikte girdiğim Kemal Hoca'nın odasına, lisans hayatım boyunca bir daha girmemişim. Bu, hocadan değil; benim çekingenliğimden kaynaklanıyordu. Lisans boyunca Kemal Hoca'nın ve diğer hocalarımın hiçbir dersini kaçırmamış, bütün derslerden başarıyla geçmişim. Bununla birlikte annem ve babam da öğretmen olmasına rağmen, hocalarla konuşmaya, onların odalarına girip çıkmaya çekinirdim. Lisanstan mezun olduktan sonra, yüksek lisans ve tezsiz yüksek lisans için başvuruda bulundum. Her ikisine de kabul edildim, lakin birini tercih etmem gerekiyordu ve ben Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapma yolunu seçtim. Böylelikle Kemal Hoca'dan da ayrılmamış oldum. Yüksek lisansın ilk döneminde Kemal Hoca'dan Türk Tasavvuf Tarihi ve Metinleri dersini aldım. Bu derste hoca, velinin özelliklerinden bahsediyor, evliyaların menkıbelerini, tasavvufî hayatın merhalelerini anlatıyor, Gülşehrî'den Niyazî-i Mısırî'ye kadar pek çok şairden şiirler işliyordu. Çok zorlandığımız ama aynı zamanda çok şey öğrendiğimiz bir dersti bu.

Yüksek lisansın ilk döneminde iken, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda asistanlık kadrosu açıldı. Bu sınava İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora yapan bütün öğrencilerin katılma hakkı vardı. Ben lisanstan henüz mezun olmuş ve daha yüksek lisans eğitimi- ne birkaç ay önce başlamış bir öğrenci olarak, bu sınava başvurmak istemedim. Fakat bunun sebebi asistan olmak istememem değildi. Hem sınava girecek olan doktora öğrencileri gözümü korkutuyordu, hem de sınavı kazanamazsam hayal kırıklığına uğrayacağımı düşünüp başvurmaya teşebbüs edemiyordum. Fakat kürsüdeki hocalarımın, bütün yüksek lisans ve doktora öğrencilerine bu sınava girip en azından kendilerini denemeleri gerektiğini söylemeleri ve babamın da cesaretlendirmesiyle sınava girdim. Neticede sınavı kazanarak 26 Aralık 2006 ta-

rihinde Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'na araştırma görevlisi olarak atandım. Anabilim dalı başkanı Prof. Dr. Kemal Yavuz'du. Ben, atandığım tarihten 2007 yılının Mayıs ayına kadar, 327 numaralı odada, Murat Karavelioğlu Hoca'nın masasının kenarında bir sandalyede oturuyordum. Kemal Hoca her gün bu odaya uğrar, neler yaptığımızı sorar, bizimle sohbet eder, öğütler verir ve ayrılırdı. Odaya girmeden önce, odadakiler kendilerine çekidüzen versinler, sigara içiyorlarsa söndürsünler diye anahtarını kapıya doğru fırlatırdı. Zira beş kişinin oturduğu o oda, çoğu zaman diğer asistanların da buluşma noktası olur ve eğlenceli olmakla beraber, zaman zaman gürültülü ve dumanaltı bir yere dönüşürdü. Mayıs ayında KTÜ'den Mücahit Kaçar da anabilim dalımıza 35. maddeyle araştırma görevlisi olarak gelmiş ve o da aynı odaya yerleşmişti. Bu sebeple benim, Kemal Yavuz Hoca'nın o tarihe kadar tek başına oturduğu odasına geçmeme karar verildi. Bu karardan birkaç gün sonra, 13 Mayıs 2007 tarihinde, babam vefat etti. Ben bir hafta süren cenaze izninin ardından fakülteye döndüm ve Kemal Yavuz Hoca'nın odasına taşındım. Hoca, o dönemde bana manevî olarak çok destek oldu. Ben de o tarihten sonra bana bir nevi baba olan Kemal Yavuz Hoca'mın yanından hiç ayrılmadım. Hoca, o yaz belki biraz da oyalanmam için bana paleografya dersleri vermeye başladı. Rika harflerini okumayı ve yazmayı öğretti. Her gün ödev verir, ertesi gün verdiği ödevleri yapıp yapmadığımı kontrol eder ve “ellerinin yazmaya alışması lazım” anlamında “ellerinin kırılması lazım senin” derdi. Hocadan aldığım bu derslerin bana hem tezimi yazarken hem de daha sonrasında çok faydası dokundu. Ben 2009 yılında tamamladığım yüksek lisans tezimi Prof. Dr. Azmi Bilgin'in danışmanlığında yaptım. Fakat tez konum olan *Priştineli Nûrî Divanı*'nı bana Kemal Yavuz Hoca önerdi. Azmi Hoca metnimi ve inceleme kısmımı kontrol ederken Kemal Hoca, nesre çevirilerimi düzeltti. O dönemlerde düzgün bir şekilde nesre çevirdiğimi sandığım şiirlerin çıktıklarını Kemal Hoca'ya verirdim ve Hoca, ertesi gün yazdıklarımın çoğunu çizmiş, sayfa kenarlarına notlar yazmış şekilde bana geri getirirdi. Yüksek lisans tez savunmamda da Kemal Hoca vardı. Savunma sırasında benim tezimden ezbere bir şiir bile okumuştum. Bir de tezimde vatan ile ilgili şiirlerin olup olmadığını sormuş, şairin ilgili şiirini okumamı istemişti. Savunma bittikten sonra başarılı olduğumu söyleyerek, beni ilk tebrik eden de yine Kemal Hoca'ydı.

2009 yılında doktora öğrenimime başladığımda Kemal Hoca'dan 15-17. Yüzyıl Azeri Edebiyatı dersini aldım. Bu ders de yine hem öğretici hem de oldukça zevkli bir dersti. Bahar yarıyılında da hocanın Seminer dersi vardı. Hoca bu derste herkese, seçeceği tez konusuyla ilgili bir seminer ödevi vermişti. Bana da Erzurumlu Darîr'in *Sîretü'n-nebî*'sindeki şiirler konusunu verdi. Doktorada Kemal Yavuz Hoca ile çalışmaya karar vermekle beraber, henüz bir konu bulamamıştım. Hocanın yönlendirmesiyle Darîr üzerine çalışmaya başladım.

Ders dönemim bittikten sonra yeterlik sınavında da Kemal Hoca jürimdeydi. 2011'in Şubat ayıydı. Yağmurlu bir günde, jürideki hocalar önde, yeterlik sınavına girecek olan ben ve iki arkadaşım arkada enstitüye gittik. Sınava ilk ben girdim, çünkü sınavdan sonra hemen fakülteye dönüp lisans öğrencilerinin sınavlarında gözetmenlik yapmam gerekiyordu. Başarılı geçen yeterlik sınavımın ardından resmî olarak *Erzurumlu Darîr'in Sîretü'n-nebi'sindeki* Türkçe Manzumeler konulu tezime başlamış oldum. Bu, benim yüksek lisansta çalıştığım konudan çok farklıydı. Yüksek lisansta XVIII. yüzyıla ait bir *Divan* çalışırken, doktora XIV. yüzyıla ait dinî bir metin çalışıyordum. Dönem farklıydı, muhteva farklıydı, dil farklıydı. Üstelik *Sîretü'n-nebi'*nin çok fazla nüshası vardı ve ben çok nüshalı bir eser nasıl çalışılır bilmiyordum. Önceleri üstesinden gelemeyeceğimi düşündüğüm bu tezi, Kemal Yavuz Hoca'mın yardımları ve desteği sayesinde bitirdim. Hoca, her hafta düzenli olarak benimle ilgilenirdi. Onca ders, öğrenci, tez danışmanlığı, dergi hakemliği, doçentlik jürisi ve onca kitap, makale, konuşma arasında benim götürdüğüm her çalışmayı çantasına koyup evine götürür ve ertesi gün bana tamamen okunmuş, düzeltilmiş, kenarlarına notlar alınmış şekilde geri getirirdi. Ben de hocanın sürekli kontrol etmesi ve yönlendirmesi sayesinde, tezimi kısa bir sürede tamamlayabildim. Doktora savunmamda da Kemal Hoca vardı. Başarılı geçen sınavın ardından, hocanın bana kendi üstündeki cübbeyi giydirmesi, sanırım hayatım boyunca unutamayacağım bir anı olarak hatırımda kalacak.

Buraya kadar anlattıklarım, daha çok Kemal Yavuz Hoca'nın öğrencisi olarak yaşadıklarımı. Ama ben aynı zamanda onun asistanıydım da. Hocanın öğrencisi olmak kadar asistanı olmak da büyük şanstı. 2006 yılının Aralık ayından, hocanın emekli olduğu 2014 yılının Ağustos ayına kadar Prof. Dr. Kemal Yavuz'a asistanlık yaptım. Hocanın fakülte ve bölüm ile ilgili işlerini takip ettim, eliyle yazdığı bazı kitapları, makaleleri bilgisayara geçirdim. Hoca, asistanlığa başladığımda bana *Müştak Baba Divanı*'nı vermiş ve "bunu bilgisayarda yaz" demişti. O sayede ilk defa baştan sona bir divan yazmış oldum. Ayrıca hocanın *Kutadgu Bilig*'den seçmeler yaptığı *Hacib Böyle Dedi* adlı eseri ile günümüz Türkçesine çevirdiği *Telhis-i Resâilât-ı Rumât* adlı okçuluk kitabını, Açık Öğretim ve Uzaktan Eğitim için yazdığı kitapları da yine bilgisayarda yazmışım. Zaman zaman doçentlik ve profesörlük raporlarını da temize çekirdim. Hoca'ya her dönem mutlaka birden fazla doçentlik dosyası gelirdi. Buna rağmen o, hiç zorulmadan doçent adaylarının kitaplarını, makalelerini satır satır okur, kimi zaman onların hatalarını bulur ve düzelttiği şeklini bana gösterir, benim de doğru halini öğrenmemi isterdi.

Kemal Hoca'nın asistanı olmak ve onunla aynı odada oturmak, diğer dönemlerin yüksek lisans ve doktora derslerini dinlememe ve hocanın tez öğrenci-

leriyle çalışmalarını izlememe de fırsat sağlıyordu. Ben ayrıca beş sene boyunca haftada bir akşam hocayla beraber Uzaktan Eğitim derslerine de kalmıştım. Kuşkusuz bütün bu dersler bana çok şey öğretti.

Bununla birlikte hocanın ilmî yönü dışında, insanî yönünden de etkilendim. Kemal Hoca özellikle öğrencilerle çok iyi bir iletişim içindeydi. Onlara karşı hep çok merhametli ve sevgi doluydu. Girdiği her dersin sınavında, öğrencilere hak ettiğinden onar puan fazla verdiğini, notları girerken görürdüm. Mevcut öğrencilerinin dışında, eski öğrencileriyle de ilgilenir; onlara referans mektupları yazar, zaman zaman iş bulmalarına vesile olurdu. Lisansüstü öğrencilerine ise tez ve makale konusu önerirdi. Hatta başka üniversitelerden öğrenciler bile Kemal Hoca'ya gelerek tez konusu isterlerdi. Hoca bazen notlarına bakar ve bir konu bulur, bazen de o an aklına gelen konuyu söyler, sonra bunun için okunması gereken kitapları sayar ve tezin sınırlarını çizerdi. O odada olduğum sürede hoca, bana da pek çok çalışma konusu buldu. O hep “bunların hepsini ben çalışacak değilim; size de söyleyeyim, siz de çalışın” der, bildiğini paylaşmaktan çekinmezdi.

Kemal Hoca'nın odası, bölümde en sık misafirin geldiği odaydı. Mevcut hoca ve öğrencilerin yanı sıra, eski öğrenciler ve başka üniversitelerdeki hocalar da Kemal Hoca'yı düzenli olarak ziyaret ederlerdi. Ben de bu sayede pek çok hoca ile tanışmış oldum.

Kemal Hoca'yla aynı odada oturmanın bana sağladığı ayrıcalıklardan biri de hocanın sempozyumlarda sunacağı tebliğlerini ve henüz yayımlanmamış makalelerini herkesten önce okuma şansına sahip olmamdı. Ayrıca Hoca, katıldığı sempozyumlara çoğu zaman beni de yanında götürürdü. Gittiğimiz yerlerde hemen herkes Kemal Hoca'nın etrafına toplanır, onun elini öper, halini hatırını sorardı. İtiraf etmeliyim ki bu durum beni mutlu etmekle beraber, bazen de hocayı kendi yanlarına oturttukları için içten içe onları kıskanmama sebep olurdu.

Öğrenciler ve diğer hocalar, Kemal Hoca'ya böyle değer verir, saygı gösterirken, Kemal Hoca da kendi hocalarını hep saygıyla, minnetle anardı. Bize onlara dair anılarını anlatır, eski defterlerini, devam karnelerini, hocalarının imzalarını gösterir, her gece yatarken onlar için dua ettiğini söylerdi. Bu, ondaki derin vefa duygusunun bir tezahürüydü.

Kemal Hoca'nın bir diğer özelliği cömertliğiydi. O, dersten sonra odaya toplanan öğrencilere Mevlana şekeri ikram eder, kimi zaman da kendisine gelen lokumu ya da tatlıyı derse giderken yanında götürür sınıfa dağıtır. Öğrenciler de Kemal Hoca'nın cömertliğini ve ikram etmekten duyduğu mutluluğu bildiklerinden, zaman zaman “hocam sizden şeker almaya geldik” diyerek odaya gelirlerdi. Kemal Hoca, ikram etmeyi sevdiği için, onu ziyaret eden arkadaşları ya da öğrencileri de mutlaka elleri dolu gelirlerdi. Bu sayede dolabımızdan yiyecek

içecek eksik olmazdı. Hatta bölümdeki diğer hocalar, bizim odamıza “bölümün aşevi” der ve acıktıklarında “sizde yiyecek bir şeyler vardır mutlaka” diyerek bizim odamıza gelirlerdi. Gerçekten de o odadan yiyecek içecek hiç eksik olmadı, dolapta her zaman börekler, pastalar, tatlılar oldu. Hoca, bunların hiçbirini evine götürmezdi. Hepsini odaya gelenlere ikram eder, bazen de koridordan geçen öğrencileri çağırıp onlara verir, “bu odaya giren, eli boş çıkamaz” derdi. Hoca ikram ettikçe, gelen yiyecek de bereketlenirdi.

Kemal Hoca, fakülteadaki herkese karşı böyleydi. Ayniyat’tan ya da Mali Büro’dan bir memur herhangi bir iş için geldiğinde, ona mutlaka bir şey ikram eder ve “odadaki arkadaşların için de al” diye ısrar ederdi. Temizlik görevlilerine, işçilere ve diğer personele karşı da hep ilgili ve güler yüzlüydü; onlara da ikramlarda bulunur, gönüllerini alırdı. Bazen diğer asistanların odalarına uğrar, onlarla çay içer, sohbet ederdi. Bu sohbetlerde onların sadece hallerini hatırlarını sormakla kalmaz; mutlaka ilmî olarak da yararlı olacak şeyler söyler, girdiği ortamlara mutlaka bir şeyler öğretir, öyle çıkardı. Hoca, emekliliği geldiğinde de sahip olduğu pek çok kitabı ve tezi, ilgili alanda çalışan asistan arkadaşlara verdi.

Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı asistanları olarak biz de Kemal Hoca’nın cömertliğinden sık sık nasibimizi alırdık. Özellikle ben, hocayla aynı odayı paylaştığım için bunun avantajlarını daha çok yaşadım diyebilirim. Hoca, bütün kitaplarını bana imzalayarak hediye ederdi. Çoğu zaman kütüphanesinde mükerrer olan kitapların da birini bana verirdi. Doğum günlerimi unutmazdı. Bununla birlikte Kemal Hoca, sadece doğum günlerinde hediye almazdı. O, bir sebep olmadan da hediyeleşmeyi severdi. Eminönü’ne gittiğinde Kurukahveci Mehmet Efendi’den kendi evi için kahve alırken, iki paket kahveyi de bana verir, “bunun birini evine götür, diğerini de anneannene ver, hoca ‘bana dua etsin diyor’ de” derdi. Memleketi Ermenek’e gittiğinde mutlaka Ermenek helvası getirir, Konya’ya gittiğinde ise hurma şekeri ve Mevlana şekeri ile dönerdi. Hoca, fakülteadaki odamız için de alışveriş yapar, marketten meyve, çay alır, su masrafına ortak olurdu. Zaman zaman bizi Çavuşoğlu Lokantası’na ya da Profesörler Evi’ne götürür, yemek ısmarlardı. Diğer zamanlarda da beraber fakülte yemekhanesine giderdik. O, yemekhaneye dahi öğrencileri, arkadaşlarını davet eder ve mutlaka yanındakilerin yemeğini de ısmarlardı.

Hoca, cömert olduğu kadar düşünceliydi de. Kürsü asistanlarından Yase-min Karakuş, Sibel Ay ve benim üst üste grip olduğumuz bir kış mevsiminde, üçümüze de birer atkı almış, “benim kızlarım hasta olmasınlar dedim, bunları aldım” diyerek ayrı ayrı paket yaptırdığı atkıları bize hediye etmişti. Biz de asistanlar olarak her sene Kemal Hoca’nın doğum günlerini kutlar, ona çeşitli hediyeler alırdık. Fakat sanırım Kemal Hoca’ya aldığımız hediyeler içinde onu en

mutlu edeni, onunla çektiğimiz bütün fotoğrafları toplayıp bir albüm şeklinde kendisine vermemizdi.

Kemal Hoca, bu kadar cömert olmakla birlikte, müsrif değildi; israfı sevmezdi. Devletine, milletine olan bağlılığı, her alanda kendini gösterirdi. Kimisi üniversitenin ve fakültenin imkânlarını sonuna kadar kullanırken, Kemal Hoca şahsî evrakının çıktısını, fakültenin verdiği kâğıttan almaz, bunun için dışarıdan kendi parasıyla aldığı kâğıdı kullanırdı.

Kemal Hoca'nın fakültedeki hali böyle idi. Fakat ben Kemal Hoca'yı fakülte dışında da görme şansına sahip oldum. Biz her akşam fakülteden Hoca'yla birlikte çıkar, otobüs durağına kadar yürürdük. Hoca, fakülteye daha yakın olan Laleli durağı yerine, benimle birlikte Beyazıt durağına kadar gelir; ben otobüse binene kadar bekler, sonra tramvay durağına yürüyerek evine giderdi. O gün hava şartları nasıl olursa olsun, trafik ne kadar yoğun olursa olsun, Hoca beni otobüse bindirmeden gitmezdi. Hatta kötü havalarda ya da trafiğin çok yoğun olduğu akşamlarda, "eve varabildin mi?" diye telefon ederdi. Durağa kadar yürüdüğümüz yol boyunca şiirler okur, bana da "bu şiir kimin söyle bakalım?" diye sorardı. Ben çoğu zaman şairin kim olduğunu bilemezdim ve Hoca o zaman şiir ezberlemediğim için bana sitem eder, "nasıl bilmezsin bu şiiri?" diye üzülürdü. Bazen de aklına bir makale konusu gelir ve "kızım şu şu kitapları oku, sonra bu konuda bir yazı yaz" der ve beni çalışmaya, araştırmaya teşvik ederdi. Bazen de yol boyunca Hoca'ya beni üzen hadiseleri anlatırdım. Hoca, o zaman beni teselli eder, "aldırma arkadaş" diyerek sabrı, tevekkülü, Allah'a şükretmeyi öğütlerdi. Hiçbir şeyden ümit kesmemek gerektiğini söyler, ibadet etmemi nasihat eder, "İbadetlerinize dikkat edin, o size manevi güç verir. Herkesin bir sahibi var, sizin sahibiniz Allah olsun" derdi. Ona göre yeni nesil "ot gibi yaşıyoruz" diyor, ama ot gibi bile yaşayamıyordu. Zira otlar bile Allah'ı zikrederken, gençler zikretmiyordu. Gerçekten de Hoca, hep Allah'ı zikreder, ona tevekkül ederdi ve bu yüzden de iç huzuru hiç eksilmezdi.

Kemal Hoca, fakültede nasılsa fakülte dışında da öyleydi. Otobüs sırasındaki yolcularla, şoförlerle, hatta meczuplarla dahi sohbet eder; kimseyi kırmaz, hiç kimseye tepeden bakmaz, tek bir kötü söz söylemezdi. O hep nazık, hep yarıdımsever, hep şefkatli ve hep babacandı. Kimseye sesini yükseltmez, kolay kolay öfkelenmez, kin tutmazdı. "Köpek seni ısırды diye sen de köpeği ısıramazsın" der, edepsizlerden edep öğrenmek gerektiğini söylerdi. Yolda gördüğü bütün dilencilere istisnasız sadaka verirdi. Onun fakülte dışındaki bu halinden de öğrenecek çok şey vardı.

Kısaca Kemal Hoca'nın yanında olduğum her an, benim için başlı başına bir hayat dersi niteliğindediydi. O, ilmî olarak da insanî olarak da insanı doyuran

bir hocaydı. O, benim için sadece hoca değil, aynı zamanda babaydı. Onu tanımak, öğrencisi ve asistanı olmak, hayatımın en büyük şansı olmuştur.